

FELADATOK

1. A szókapcsolatok típusai

A mondatban a szavak különféleképpen lépnek kapcsolatba egymással. Lehet közöttük grammatikai (nyelvtani) viszony, vagyis alaktani (morfológiai) vagy szintaktikai kapcsolat. Morfológiai kapcsolat pl.: *ház mögött, nézd meg, szép vagy*. Szintaktikai kapcsolat – alárendelő pl.: *tíz óra, fát vág, szépen beszélő* – mellérendelő pl.: *okos, de lusta; friss és ropogós (kenyér), erre vagy arra*. Előfordulnak nem grammatikai szókapcsolatok is: logikai, pragmatikai vagy modális viszonyok fűzik őket össze. Pl.: *nem Lujza; az egérke; de gyönyörű; ő sem*.

Töltsd ki a táblázatot a megadott szókapcsolatokkal!

*mi sem; digitális képkeret; autók közül; kenyeret és cirkuszt; örült volna;
édes, hiszen érett; bár jönne; száz rózsza; lassú, ám kényelmes; ni csak;
minden lehetsz; honlapot szerkeszt; első vagy második; túl a Tiszán;
a könyv borítója; be csodálatos; dőlj hátra; térdre borul; a kutya; fehér, tehát tiszta*

Grammatikai			Nem grammatikai
Morfológiai	Szintaktikai		
	Alárendelő	Mellérendelő	

2. A jelentésváltozás mint az egybeírás forrása (95–108.)

Összetétellé válik két szó, ha kapcsolatuk jelentése több vagy más, mint a tagok jelentésének összege.

a) Szófejtés. Mit jelent egyben, mit jelent külön?

Szókapcsolat	Jelentés	Összetétel	Jelentés
<i>nagy község</i>		<i>nagyközség</i>	
<i>boros pohár</i>		<i>borospohár</i>	
<i>helyben hagy</i>		<i>helybenhagy</i>	
<i>forgó színpad</i>		<i>forgószínpad</i>	
<i>szemre való</i>		<i>szemrevaló</i>	
<i>tenger alatt járó</i>		<i>tengeralattjáró</i>	
<i>karban tart</i>		<i>karbantart</i>	
<i>kutya futtában</i>		<i>kutyafuttában</i>	
<i>eladó lány</i>		<i>eladólány</i>	
<i>öt szög</i>		<i>ötszög</i>	

b) Foglald mondatba a következő szópárokat!

rendszerint – rend szerint

.....
.....

magyartanár – magyar tanár

.....
.....

síkraszáll – síkra száll

.....
.....